

Dutch A: literature – Higher level – Paper 1
Néerlandais A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Neerlandés A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Schrijf een commentaar bij één van de volgende teksten.

1.

De tragische hospita

Mijn laatste hospita heette Lia. Ze was dik, haar ogen puilden uit, zodat ik aanvankelijk dacht met een patiënte van doen te hebben. Toentertijd was ik drieëndertig en zij een kwart eeuw ouder. Na drie weken stelde ze voor dat we elkaar zouden tutoyeren.

5 Haar benedenhuis bevatte twee kamers, gescheiden door schuifdeuren. Ik bewoonde de achterkamer die uitzicht bood op een met onkruid overwoekerd binnenplaatsje. Ze had twee katten, ik drie. In haar kamer heerste wanorde. Ze kookte zonder enige liefde. Vaak zaten er haren in het eten, borden en bestek waren allesbehalve schoon.

10 Het was acht uur 's avonds, we dronken koffie. Lia toonde me een geïllustreerd blad met de trouwfoto van Edith Piaf*, die haar laatste wrange vangst omklampte alsof jeugd dood kon verjagen. En dan die man-jongen: mooi, groot, dom, en trots op dit wrak met poen. Lia zuchtte, trok een pathetisch gezicht. “Die vrouw heeft tenminste gelééfd, ze had al jong een verleden.” Ik nam een slok koffie die bitterder was dan ooit. “Jij hebt in je leven tenminste nog het één en ander meegemaakt.” In haar stem klonk een ondertoon van jaloezie door. Ze was de mening toegedaan geen *echt* verleden te hebben. Een saaie jeugd met streng gelovige
15 ouders en een saaie broer. Daarna vijftwintig jaar lang een saaie kantoorbaan. Haar broer was zes jaar geleden naar Amerika geëmigreerd en had sindsdien niets meer van zich laten horen. Met nerveuze gebaren stak Lia een sigaret op en inhaleerde wellustig. “En dan...,” ze aarzelde, “ben ik nog nooit een man tegengekomen die iets voor me voelde.” Ze trok een tragisch gezicht. Begrijpend knikte ik, terwijl ik haar in gedachten een verleden gaf: ze was
20 getrouwd om de verlamdende angst “over te blijven” te bezweren. Na vijftien jaar huwelijk was ze gescheiden. Op het dressoir de foto van haar jonggestorven dochtertje. Met een agressief gebaar doofde ze de half opgerookte sigaret. “Nu zijn al die jaren voorbijgegaan, het ene gelijk aan het andere. Mijn kansen zijn verkeken.” Ze stak een sigaret op en observeerde me, waarbij ze haar ogen enigszins dichtkneep. “Heb je nooit behoefte aan een vrouw? De meeste
25 mannen van jouw leeftijd hebben er eentje.” Ik stond op, wilde teruggaan naar mijn kamer. “Je moest eens weten waar ik allemaal behoefte aan heb.” “O ja?” Ze kreeg een kleur.

Op een zondagochtend bleef ze op bed. Ik vroeg haar wat eraan mankeerde. Ze zei dat ze weer eens migraine had en vroeg me een licht ontbijt te maken. Ze zat rechtop, haar roze nachtjapon was vlekkerig. In de kamer hing een bittere rooklucht. Ik schoof het raam omhoog.
30 Op een dienblad bracht ik haar thee, brood en een zachtgekookt ei. Ze nam een slokje thee en vroeg of ik even bij haar kwam zitten. Ik trok een stoel bij. Een zurige geur trof me. “Zo stel ik me nu een huwelijk voor, je man die je elke ochtend het ontbijt op bed brengt,” zei ze dromerig. Ik lachte smalend. “Nu ga ik nog een uurtje rusten. Ben je thuis voor de thee?” Ik zei dat ik een afspraak had en zag hoeveel moeite het haar kostte niet te vragen wat voor afspraak het
35 was. Ze draaide zich snel om en begroef haar gezicht in de kromming van haar elleboog.

“Koffie!” Met tegenzin ging ik naar haar toe. Ze wees naar me. “Misschien krijg ik een erfenis.” Ik wachtte. “Mijn broer in Amerika is overleden. Volgende week dinsdag om één uur moet ik bij de notaris komen.” Ik uitte de wens dat ze een flink bedrag zou erven. “Je zei eens dat je graag een paar weken naar Israël zou gaan. Als ik veel erf, krijg je van mij zo’n reis.”
40 Optimistisch lachte ze me toe. “Misschien ga ik wel met je mee.”

Toen ik de daaropvolgende dinsdagavond van mijn werk thuiskwam, droeg ze een elegant broekpak, waarop de eerste vlek al zichtbaar was. Een dubbel snoer imitatie-parels sierde het geheel. Ze had zich zelfs opgemaakt. Een doordringend zoet parfum omgaf haar. “Wat zie jij er feestelijk uit.” Ze trok het jasje iets omlaag en straalde een koele zelfverzekerdheid uit; ze bewoog zich zelfs anders. Verbaasd ging ik zitten. “Dat heb je allemaal gauw gekocht, ’t is toch wel in orde met die erfenis?” Ze stak een sigaret op. Zelfs die gebaren hadden iets nieuws. Ze knipte haar tas open, haalde er een biljet uit en stak het me onverschillig toe. “Hier, eet maar in de stad, ik ben voorgoed uitgekookt.” Ik kuchte; voor het eerst had ze me verlegen gemaakt. “Viel het mee, de erfenis?” “Hoeveel dacht je? Tweehonderdduizend!” “Godallemachtig!” Ik schrok zo hevig alsof zij de notaris was en ik de begunstigde. “Het lijkt me het beste dat je hier zo spoedig mogelijk vertrekt,” zei ze zakelijk. In mijn achterhoofd zweefde nog de hoop dat ze haar toezegging mij een reis naar Israël cadeau te doen, waar zou maken. “Is er nog iets?” Ik schudde m’n hoofd. “Ik hoop dat je met al dat geld gelukkig zult worden. Misschien kun je er nog iets van je vele saaie jaren mee compenseren.” “Je bedoelt dat verleden dat ik niet heb? Daar til ik heus zo zwaar niet aan,” antwoordde ze luchtig. Ik wachtte nog even en keek de kamer rond. Zou ze me zo dadelijk een envelop overhandigen? “Is er nog iets?” vroeg ze weer. Ik stond op. “Nee, niets.”

In amper tien minuten waren we vreemden voor elkaar geworden.

F Pointl, *De kip die over de soep vloog* (1989)

* Edith Piaf: een beroemde Franse zangeres

2.

Bestand

Ik heb een broos bestand getekend
met het leven, afspraak
over tot hoe ver de pijn mag gaan
en de slijtageslag.

- 5 De wapenstilstand houdt geen dag lang
stand, verdragen door een officiële
hand bekrachtigd
blijken dode letters op papier.

- 10 Er is geen hier
er is geen nu.
Er zijn de stromen in hun bedding
en er is het vuur onder de grond.

- 15 Er zijn ook ondoorgroendelijke feiten:
voedseloverschotten
en het leeggekapt bos,
het radeloos geweld en de verkaveling
van mensenlevens
als een voorschot op de dood.

- 20 Er zijn de woorden en verklaringen
waarin geen zinnig mens
een echo van de waarheid hoort.

G van Hoof, *Bestand* (1993)